

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060105

DOM
2019-02-15
Stockholm

Mål nr
P 5334-18

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2018-05-18 i mål nr P 4648-17, se bilaga A

PARTER

Klagande

1. S.M.

2. P.T.

Ombud för 1 och 2: Advokaten J.H.

Motpart

Värmdö kommun

SAKEN

Detaljplan för PFO-område XX, XY m.fl. i Värmdö kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1467638

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–16:30
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

S.M. och **P.T.** har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva kommunfullmäktige i Värmdö kommuns beslut den 21 juni 2017 att anta en detaljplan för PFO-område XX, XY m.fl. i Värmdö kommun.

Värmdö kommun har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom. I andra hand har kommunen yrkat att S.M.s och P.T.s fastighet YY ska utgå ur planförslaget tillsammans med den södra delen av Rorkultstigen.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

S.M. och **P.T.** har anfört detsamma som i mark- och miljödomstolen med i huvudsak följande tillägg: De får inte någon lämplig utfart eller utgång från tomten genom den aktuella detaljplanen. Inte heller finns det någon väg som tillgodoser kravet på framkomlighet för utryckningsfordon eller andra nödvändiga transporter. Att ta sig upp till deras bostad via Småskärsvägen uppfyller inte lagens krav på tillgänglighet. För att uppnå tillgänglighet till deras fastighet går det att förlänga Rorkultstigen och ordna med en rimlig infart därifrån. De motsätter sig kommunens andrahandsyrkande. Det skulle endast vara negativt för dem eftersom den gamla detaljplanen från 1940 då skulle gälla, vilket medför sämre möjligheter att utveckla fastigheten.

Värmdö kommun har anfört detsamma som i mark- och miljödomstolen med i huvudsak följande tillägg:

Många av kommunens fritidshusområden har anlagts i brant terräng med stora nivåskillnader. I samband med omvandling till permanentboende kan inte full tillgänglighet nås i dessa omvandlingsområden. Undantaget för en- och tvåbostadshus enligt bestämmelsen i 8 kap. 6 § 3 plan- och bygglagen (2010:900), PBL, är därför tillämpligt med hänsyn till terrängen. Rimlig tillgänglighet till S.M.s och P.T.s fastighet kan i stället uppnås genom bl.a. förbättrad gångväg mellan

Småskärsvägen och bostadshuset. Det finns även en befintlig parkering vid Småskärsvägens lägre nivå där de boende i området i dagsläget parkerar. Denna typ av parkeringslösning med gångväg upp till bostadshuset är inte ovanlig för kuperade omvandlingsområden.

En ny och alternativ tillfartsväg från Rorkultstigen skulle medföra omfattande sprängningar och markarbeten. Denna tillfartsväg skulle endast försörja S.M.s och P.T.s fastighet. Det är inte rimligt att anlägga en sådan väg med hänsyn till omfattande markarbeten, kostnaderna för dessa och dess påverkan på vägföreningen. Det skulle även medföra betydande olägenhet för berörda grannfastigheter.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten (1 kap. 2 § PBL). Bestämmelsen ger kommunen möjlighet att inom förhållandevis vida ramar avgöra hur marken inom den egna kommunen ska disponeras. Prövningen av detaljplaner är därför begränsad till frågan om beslutet att anta detaljplanen strider mot någon rättsregel på det sätt som har gjorts gällande i målet eller som annars framgår av omständigheterna (13 kap. 17 § PBL). Överprövningen innebär därmed en kontroll av om kommunen har hållit sig inom det handlingsutrymme som PBL medger.

Huvudfrågan i målet är om det finns skäl att upphäva detaljplanen på grund av att den inte uppfyller plan- och bygglagstiftningens krav på tillgänglighet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. S.M. och P.T. har gjort gällande att detaljplanen inte tillgodoser tillgängligheten till deras fastighet YY på ett godtagbart sätt.

Vid prövning av detaljplaner ska hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen (2 kap. 1 § PBL). Planläggningen ska, med hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden, bl.a. främja en från social synpunkt god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper (2 kap. 3 § första stycket 2 PBL). Vidare ska bebyggelse vid

planläggning utformas bl.a. på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till möjligheter för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga att använda området (2 kap. 6 § första stycket 7 PBL).

Av utredningen i målet framgår att det aktuella planområdet har pekats ut som ett s.k. PFO-område (prioriterat omvandlingsområde) i kommunens översiktsplan 2011. Området anlades framförallt under 1900-talets första hälft som ett fritidshusområde, men det består idag av en blandning av fritidshus och permanentbostäder. Den nya detaljplanen syftar till att underlätta omvandling från fritidshus till permanentbostäder genom bl.a. utbyggnad av kommunalt vatten- och spillvattennät. S.M.s och P.T.s fastighet YY ligger inom planområdet och har tidigare omfattats av en byggnadsplan från 1945. Rorkultstigen, som ligger strax norr om YY, har tidigare omfattats av en byggnadsplan från 1940. Genom antagandet av den nya detaljplanen har de två tidigare byggnadsplanerna upphävts och ersatts av den nya planen. Användningsområdet för fastigheten YY och Rorkultstigen har dock, enligt den nya detaljplanens planbestämmelser, inte ändrats jämfört med de gamla byggnadsplanerna.

Mark- och miljööverdomstolen finner inledningsvis, till skillnad från mark- och miljödomstolen, att undantaget för en- och tvåbostadshus enligt 8 kap. 6 § 3 PBL inte är tillämpligt i detta fall. Bestämmelserna i 8 kap. PBL reglerar bl.a. krav på byggnadsverk och tar inte sikte på de intresseavvägningar som ska ske vid antagandet av detaljplaner. I stället är det de generella bestämmelserna i 2 kap. PBL som ska tillämpas. I detta kapitel uttrycks de krav som staten ställer på kommunen vid beslut enligt plan- och bygglagstiftningen samtidigt som ramarna för kommunens handlingsutrymme anges (jfr prop. 1985/86:1 s. 110). De generellt formulerade intressena i 2 kap. PBL ska således tolkas och avvägas mot varandra vid planläggningen. Gemensamt för varje ärende är att det görs en unik avvägning mellan olika motstående intressen (jfr prop. 2009/10:170 s. 159 f.).

I detta fall framgår det av utredningen att planområdet är mycket kuperat och bergigt. Ett stort antal fastigheter är, likt fastigheten YY, mycket branta. Det framgår vidare att endast S.M.s och P.T.s fastighet skulle gagnas

av en förlängning av Rorkultstigen. En sådan förlängning skulle dock innebära omfattande markarbeten och kostnader samt vissa olägenheter för grannfastigheterna. Det har dessutom framkommit att det finns godtagbara alternativa lösningar, som boendeparkering i närheten av bostaden vid Småskärsvägen. Mot denna bakgrund och med hänsyn till områdets karaktär bedömer Mark- och miljööverdomstolen att kommunen har gjort en skälig avvägning mellan de motstående intressena i förevarande fall.

Sammantaget bedömer Mark- och miljööverdomstolen att kommunen när den antog detaljplanen har hållit sig inom den handlingsfrihet som de aktuella bestämmelserna i PBL medger. Detaljplanen tillgodoser därmed plan- och bygglagstiftningens krav på tillgänglighet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på ett godtagbart sätt. Överklagandet ska därför avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Per Sundberg, Mikael Hagelroth och Ingrid Åhman, referent, samt tekniska rådet Inga-Lill Segnestam.

Föredragande har varit Fannie Finnved.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2018-05-18
meddelad i
Nacka strand

Mål nr P 4648-17

PARTER

Klagande

1. S.M.

2. P.T.

Ombud för 1 och 2: Advokaten J.H.

3. SUEZ Recycling AB

Ombud: Advokaterna M.E. och M.W.

Motpart

Värmdö kommun

ÖVERKLAGAT BESLUT

Värmdö kommuns beslut 2017-06-21 i ärende nr 15KS/2, se bilaga 1

SAKEN

Detaljplan för PFO-område XX - XY m.fl. i Värmdö kommun

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avslår S.M.s och P.T.s begäran om syn.

2. Mark- och miljödomstolen avslår överklagandena i övrigt.

Dok.Id 512418

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 30 E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00–16:30

BAKGRUND

Kommunfullmäktige i Värmdö kommun (kommunen) beslutade den 21 juni 2017 att anta detaljplan för PFO-område XX – XY m.fl. Detaljplanen syftar till att underlätta omvandling till permanentboende och utbyggnad av kommunalt vatten- och spillvatten. Nuvarande fastighetsstorlek och fastighetsstruktur i området föreslås i huvudsak bevaras. Länsstyrelsen i Stockholms län har den 12 juli 2017 beslutat att inte överpröva detaljplanen.

S.M., P.T. och SUEZ Recycling AB har nu överklagat kommunens beslut till mark- och miljödomstolen.

BEGÄRAN M.M.

S.M. och P.T. har begärt att mark- och miljödomstolen

- *i första hand* ska ändra detaljplanen så att nuvarande naturområde på Rorkultstigen i stället läggs som lokalgata och
- *i andra hand* ska upphäva kommunens beslut att anta detaljplan för XX - XY m.fl. i Värmdö kommun.

Till stöd för sin talan har S.M. och P.T. anfört i huvudsak följande. De äger fastigheten YY i Värmdö kommun. Deras fastighet saknar en infart som är acceptabel ur ett tillgänglighetsperspektiv. Vägen Rorkultstigen, som sträcker sig ner mot den norra gränsen av deras fastighet och slutar ett stycke ovanför gränsen, behöver förlängas i sin befintliga riktning ca 40 meter ner till deras fastighetsgräns för att ordna god tillgänglighet. XY vägförening har motsatt sig åtgärden, vilket de ställer sig frågande till eftersom det rör sig om en obetydlig sträcka i förhållande till det övriga vägområdet som vägföreningen förvaltar.

I granskningsutlåtandet har kommunen som motivering till varför en förlängning av Rorkultstigen inte kommer genomföras bl.a. angett följande. S.M.s och P.T.s fastighet har redan en anslutning mot Småskärsvägen i söder med

en sammanlagd nivåskillnad mellan väg och bostadshus om ca åtta meter. Många fastigheter i planområdet har liknande nivåskillnader och det har inte bedömts vara möjligt att ordna tillgänglighetsanpassade tillfarter till alla bostadshus inom ramen för planarbetet. Det skulle försvåra och fördyra för vägföreningen att förlänga vägen. Vidare skulle den nya vägen bli brant och grannar skulle komma att störas. S.M. och P.T. menar dock att det inte finns något hinder mot att förlänga vägen, utan att det är fråga om en enkel åtgärd. Kommunen har felaktigt angett att det skulle krävas stora sprängningar och markarbeten för att ordna en tillfartsväg från Rorkultstigen. Det är endast fråga om en mycket begränsad sprängning som skulle behövas. Eftersom det är en enkel åtgärd är det inte acceptabelt att kommunen avstått från denna.

Strax söder om deras fastighet går Småskärsvägen. Mellan deras fastighet och vägen finns ett grönområde, med mycket brant terräng, som tillhör XY.s vägförening. Höjdskillnaden mellan vägen och bostadshuset är ca elva meter. Det är pga. den branta terrängen och höjdskillnaden inte möjligt att ordna en infart från detta håll som samtidigt är tillgänglig och användbar. Att anlägga en tillfart från detta håll, som kommunen föreslår, skulle kräva att vägföreningens mark togs i anspråk. Det är alltså inte möjligt att utföra denna åtgärd på egen mark. Av utlåtande från sakkunnig avseende tillgänglighet framgår att det inte är genomförbart att utforma en tillgänglig gångväg från Småskärsvägen till befintliga eller framtida byggnader, utan den enda möjligheten att ordna en godtagbar tillgänglighet till deras fastighet är via Rorkultstigen.

De skäl som anförts mot den föreslagna lösningen väger betydligt lättare än dels det allmänna samhällsintresset av att åstadkomma tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga, dels deras enskilda intresse av tillgänglighet till sin fastighet. Eftersom det är fråga om en liten ändring av planen skulle mark- och miljödomstolen, med kommunens medgivande, kunna ändra detaljplanen så att nuvarande naturområde på Rorkultstigen i stället läggs som en lokalgata.

S.M. och P.T. har begärt att syn ska hållas på och kring deras fastighet. Skälet för begäran är att en uppfattning ska kunna bildas om möjligheten och det rimliga i att ordna tillgängligheten till fastigheten.

S.M. och P.T. har till stöd för sin talan gett in foton, plankarta inför utställning till granskning, e-post, sakkunnigutlåtande och mätning av höjdpunkter för Skevik.

SUEZ Recycling AB (bolaget) har begärt att mark- och miljödomstolen ska upphäva kommunens beslut att anta detaljplan för XX - XY m.fl. i Värmdö kommun. Till stöd för sin talan har bolaget anfört i huvudsak följande.

Bolagets verksamhet

Bolaget äger fastigheterna YX i Nacka kommun och ZZ i Värmdö kommun. På fastigheten driver bolaget Koviks avfalls- och återvinningsanläggning (återvinningsanläggningen) som ligger i planområdets närhet. Detaljplanen utgör hinder för bolagets tillståndsgivna verksamhet och dess planerade utbyggnad samt kommer inverka negativt på avfallshanteringen inom Stockholmsregionen. På anläggningen sker en omfattande sortering och återvinning av avfall från hela Stockholmsregionen. Verksamhetens påverkan på omgivningen utgörs i huvudsak av utsläpp av renat lakvatten och deponigas, buller från krossning och maskiner samt lukt och damning.

Verksamheten vid återvinningsanläggningen bedrivs med stöd av ett grundtillstånd från Koncessionsnämnden från år 1994 samt ett antal kompletterande beslut från mark- och miljödomstolen och Länsstyrelsen i Stockholms län. Enligt gällande tillstånd har bolaget rätt att ta ett större område i anspråk och ytterligare utveckla verksamheten. Den mark som planeras tas i anspråk för expansion är inte tidigare ianspråktagen, vilket kommunen har anfört, däremot så omfattar tillståndet en möjlighet att expandera verksamheten till detta område. Det är enbart norr om det nuvarande verksamhetsområdet, dvs. mot XX, som anläggningen kan utökas, eftersom bolaget varken äger annan kringliggande mark eller har möjlighet

att utöka anläggningen åt annat håll. Bolaget har långt framskridna planer på en expansion av verksamheten i enlighet med tillståndet eller med stöd av ett ändringstillstånd. En utbyggnad av anläggningen är nödvändig med hänsyn till förändrade avfallstyper, krav på avfallshantering och utvecklingsbehov för anläggningen som kräver större ytor. Det är inte den befintliga bebyggelsen som utgör hinder mot expansionen. Skyddsavståndet är en rekommendation och bolagets tillstånd samt villkor är anpassat efter den befintliga bebyggelsen.

I översiktsplanen för Värmdö kommun från år 2012 anges att skyddsavstånd mellan bostäder och verksamheter med betydande risk för fara, lukt och buller bör vara 500 meter eller mer. Detta skyddsavstånd föreskrivs även i bolagets miljötillstånd samt i Boverkets allmänna råd 1995:5, Bättre plats för arbete. En utökning av verksamhetsområdet innebär att avståndet mellan återvinningsanläggningens verksamhetsområde och de närmaste bostäderna minskar och skulle bli 320 meter. Gränsen för skyddsavståndet om 500 meter skulle då hamna mitt i bostadsområdet i XX. Avståndet skulle därmed vara oförenligt med översiktsplanen och Boverkets riktlinjer. Detaljplanen beaktar inte skyddsavståndet till återvinningsanläggningen. En utökad byggrätt inom skyddsavståndet från tillståndsgivet verksamhetsområde bör inte medges.

Detaljplanen tar inte hänsyn till bolagets verksamhet

Kommunen har inte tagit hänsyn till bolagets verksamhet vid planläggningen och de konsekvenser detaljplanen kan innebära för återvinningsanläggningen och dess planerade expansion. Bolaget har genomfört bullerutredningar utifrån befintlig verksamhet och nuvarande bullersituation på återvinningsanläggningen. Utredningarna visar att verksamhetens bullervillkor klaras vid de närmast belägna bostäderna.

När bolagets tillstånd för verksamheten prövades var området i XX och Kovik ett fritidshusområde. Detaljplanen innebär en förändring av området och dess karaktär på så sätt att bebyggelsen förvandlas från fritidshusområde till permanentbostadsområde, byggrätterna ökar, nya bostäder tillkommer och särskilt så innebär planens genomförande att området kommer att bebos året runt av

betydligt fler människor. Förändringarna innebär att fler kan störas av bolagets verksamhet och t.ex. buller- och luktolägenheter. Planen redogör inte för vilka åtgärder som kan vidtas till skydd för olägenheter från återvinningsanläggningen för de boende.

Detaljplanen saknar en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen. Planen beaktar inte bolagets intresse av att bedriva och utveckla den befintliga verksamheten eller hur verksamheten påverkar omgivningen vid en förändrad planläggning. Detaljplanen kommer med all sannolikhet begränsa utvecklingsmöjligheterna för återvinningsanläggningen. Bolagets enskilda intresse av att kunna fortsätta bedriva verksamheten enligt gällande tillstånd och att utveckla denna måste vägas mot kommunens intresse av nybyggnation av bostäder och ökade byggrätter. Sådan avvägning, där bolagets intresse skäligen ska ges företräde, saknas i planen som därför strider mot plan- och bygglagen.

Koviks återvinningsanläggning har ett stort allmänt intresse

Att värna återvinningsanläggningen har, utöver det enskilda intresset, även ett allmänt intresse. Återvinningsanläggningen har funnits på platsen sedan 1960-talet och är en väl etablerad verksamhet och en av de största avfallsanläggningarna i Stockholmsregionen. Anläggningen är utpekad som en avfallsanläggning av regional betydelse i den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUF 2010). Av RUF 2010 framgår att anläggningar som är av regional betydelse behöver bibehållas och utvecklas framöver för att säkerställa en effektiv hantering av avfall i regionen. Verksamheten är alltså av stor betydelse för hela avfallshanteringen i Storstockholm och har ett allmänt intresse som borde ha beaktats i detaljplanen. Om ytterligare bebyggelse tillkommer i XX i närheten av återvinningsanläggningen kommer verksamheten och dess utveckling inom ramen för gällande tillstånd väsentligen försvåras. Därtill ska beaktas att det i dag bedöms vara i princip uteslutet att få miljötillstånd för anläggande av nya, och till återvinningsanläggningen motsvarande, anläggningar inom Stockholmsregionen. Därför är det av särskild vikt att befintliga anläggningar kan bibehållas och utvecklas.

Detaljplanens beaktande av buller och andra störningar

Bolaget bedriver bulleralstrande verksamhet och har i utredningar utförda under åren 2015 och 2016 visat att bullervillkoren i miljötillståndet klaras. Kommunen har i planbeskrivningen angett att dessa bullerutredningar bedömts vara tillräckliga för att bedöma bullersituationen inom XX. Utredningarna har dock utförts utifrån bolagets nuvarande verksamhet och redovisar alltså inte situationen efter den planerade expansionen. Nu gällande bullervillkor kommer fortfarande gälla för en utvecklad verksamhet. Även om dessa villkor klaras kommer bulleralstrande verksamhet att lokaliseras närmare bostäderna i XX, t.ex. buller från entreprenadmaskiner, avfallskrossar samt tillfälliga och kortvariga impulsljud. Kommunen har inte beaktat detta, utan endast konstaterat i planbeskrivningen att de ekvivalenta ljudnivåerna vid närmast belägna bostäder avseende buller från *nuvarande* verksamhetsområde underskrider bolagets bullervillkor.

Bolaget arbetar kontinuerligt med åtgärder för att minimera buller. Även om bullervillkoren klaras kan dock dess verksamhet upplevas som störande av de boende och bolaget får i dagsläget klagomål på buller. Med ett ökat antal bostäder och fler boende i området är det en påtaglig risk för att bolagets verksamhet kommer ge upphov till återkommande klagomål, vilket kan medföra inskränkningar i verksamheten och följaktligen betydande kostnader för bolaget.

Det är en brist i detaljplanen att verksamhetens utvecklingsmöjligheter inom gällande tillstånd inte har beaktats och då särskilt beträffande påverkan på boende i form av buller och andra möjliga störningar. Kommunen har möjlighet att genom föreskrifter i detaljplanen anpassa bebyggelsen till den intilliggande verksamheten och bullersituationen, men så har inte gjorts.

Utöver bullerstörningar kan bolagets verksamhet ge upphov till andra störningar. Bolaget arbetar aktivt med att minimera luktstörningar i omgivningen. Trots bolagets åtgärder i denna del kan lukt förekomma, vilket kan medföra en olägenhet för närboende. Vidare finns en olycksrisk, främst i form av brand, som kommunen inte har beaktat vid detaljplaneläggningen. Mot bakgrund av ovan nämnda

omständigheter kan det inte anses lämpligt att det aktuella området blir föremål för ytterligare bostadsbebyggelse.

Avvägning mellan enskilda och allmänna intressen

Kommunen ska göra en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen vid planläggning. Detaljplanen har inte beaktat bolagets enskilda intresse av att bedriva sin verksamhet och att kunna utveckla denna inom ramen för gällande tillstånd. Bolagets utbyggnad av anläggningen innebär att avståndet mellan verksamhetsområdet och de närmaste bostäderna minskar till ca 320 meter, vilket underskrider föreskrivet skyddsavstånd om 500 meter. Riskerna för bolagets verksamhet kan inte anses vara acceptabla med hänsyn till att kommunen hade kunnat undvika utvidgade byggrätter inom det område som ligger innanför skyddsområdet. Detaljplanen beaktar inte heller att verksamheten är av central betydelse för avfallshanteringen i hela regionen och utgör ett allmänt intresse.

Intresset av ökade byggrätter och fler bostäder i XX kan inte anses överväga de enskilda intressen som bolaget företräder och det allmänna intresset av att värna verksamheten och dess utvecklingsbehov. Kommunen har alltså inte gjort en rimlig avvägning mellan allmänna och enskilda intressen och därvid tagit skälig hänsyn till befintliga bebyggelse-, äganderätts- och fastighetsförhållanden. Sammantaget strider detaljplanen mot plan- och bygglagen och därför ska antagandebeslutet upphävas.

Bolaget har till stöd för sin talan gett in yttrande jämte situationsplan, situationsplan för expansionsytor och bullerutredning.

Värmdö kommun har motsatt sig ändring av kommunens beslut och har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande.

Bemötande av S.M. och P.T.s talan

En intresseavvägning mellan motstående intressen har gjorts i planarbetet. S.M.s och P.T.s förslag till ny anslutning mot Rorkultstigen innebär omfattande sprängningar och markarbeten pga. berg och nivåskillnader. Deras

intresse av en ny tillfartsväg väger därför inte tyngre än de olägenheter och kostnader som skulle påverka vägföreningen och grannarna i området.

Nivåskillnaderna mellan Småskärsvägen och bostadshuset på S.M.s och P.T.s fastighet är stora. Nivåskillnaden skapar svårigheter när området ska bebyggas med nya hus och när godtagbar tillgänglighet ska ordnas mellan gata och bostadshus. På fastigheten finns i dag en gångväg med trappor mellan gata och bostadshus vilken är möjlig att förbättra på så sätt att den kan få större bredd, flackare lutning och färre trappsteg. Även efter en sådan förbättring av gångvägen, som troligen kommer att innebära stora markarbeten i slutningen, kan full tillgänglighet sannolikt ändå inte uppnås. Så är fallet inom en stor del av fastigheterna i planområdet och inom flera av kommunens förändringsområden. Värmdö är en kuperad kommun, vilket har inneburit att många av kommunens fritidshusområden anlagts i brant terräng med stora nivåskillnader. När dessa områden nu planläggs för permanentboende samt kommunalt vatten och avlopp görs stora ansträngningar för att åstadkomma bästa möjliga tillgänglighet, vilket ibland sker med stora markarbeten och omfattande sprängningar. När inte full tillgänglighet kan uppnås behöver kommunen tillämpa de undantag som plan- och bygglagen medger. I 8 kap. 6 § 3 plan- och bygglagen finns undantag från kraven på tillgänglighet för en- och tvåbostadshus, när det med hänsyn till terrängen inte är rimligt att uppfylla kraven.

Rorkultstigen är i gällande detaljplan från år 1940, på den aktuella södra delen, planlagd som park och ingår inte i vägföreningens vägnät. Nivåskillnaden är i den sista, norra delen ner mot Småskärsvägen ca fyra meter. S.M.s och P.T.s fastighet har redan en anslutning mot Småskärsvägen i söder, liksom övriga fastigheter längs Småskärsvägen. Anslutningen mot Småskärsvägen är brant med en sammanlagd nivåskillnad mellan vägen och fastighetens bostadshus på ca åtta meter. Många fastigheter i planområdet har liknande nivåskillnader och det är svårt att uppnå full tillgänglighet mellan väg och bostadshus i hela planområdet.

Problemet med kuperade tomter har sitt ursprung i den branta terrängen och i en annan syn på tillgänglighet och terränganpassning när området bebyggdes för mer än 70 år sedan. Det har inte bedömts möjligt att ordna tillgänglighetsanpassade

tillfarer till alla bostadshus i området inom ramen för planarbetet. Det skulle fördyra och försvåra för vägföreningen om en ny väganslutning skulle komma till som en förlängning av Rorkultstigen, eller på andra platser med branta förhållanden. Betydande kostnader skulle uppstå för anläggande, drift och underhåll av dessa nya tillfartsvägar. Att förlänga Rorkultstigen genom naturmarken med sprängning och bergschakt, alternativt höga uppfyllnader, skulle innebära flera nackdelar. Även denna väg skulle bli brant och grannar på båda sidor skulle påverkas och få sina tillfarer störda. Vägföreningens önskan att behålla naturområdet och inte förlänga Rorkultstigen har bedömts väga tungt i planarbetet. Den sammantagna bedömningen inför antagandet var därför att Rorkultstigen inte ska förlängas fram till S.M.s och P.T.s fastighet.

Kommunen överlämnar till domstolen att bedöma frågan om mark- och miljödomstolen kan ändra detaljplanen.

Bemötande av bolagets talan

Verksamheten vid Kovikstippen är redan hanterad i ett särskilt tillståndsbeslut. Boende i området XX är etablerat sedan lång tid tillbaka och även under den tid som avfallshanteringen har utvecklats och företagets miljötillstånd har tagits fram. Området etablerades under 1940-talet som ett fritidshusområde, men under lång tid har fler bosatt sig där permanent. Inför kommunens planläggning var ca hälften av fastigheterna bebodda året runt. Kommunens översiktsplan anger att området ska omvandlas till ett åretruntboende med kommunalt vatten och avlopp.

Bolaget planerar att expandera sin verksamhet och därigenom minska skyddsavstånden till XX till ca 320 meter från nuvarande ca 500 meter. Expansionen innebär i praktiken att bolaget flyttar och expanderar verksamhet in på mark som inte sedan tidigare är ianspråktaget.

Detaljplanen innehåller ca 190 befintliga fastigheter som är bebyggda med fritidshus och permanentus. Planen tillåter VA-anslutning och större byggrätter för de befintliga bostadsfastigheterna. Utöver dessa byggrätter föreslår kommunen i detaljplanen ytterligare ca fyra bostadstomter som kommer ligga på ett betydligt

större avstånd från bolagets verksamhet. De nya bostadstomterna är utredda av kommunen, i tät dialog med länsstyrelsen om buller m.m., för att inte påverkas av avfallsverksamheten. Kommunen har i planbeskrivningen bedömt, med stöd av bolagets bullerutredning, att den befintliga bebyggelsen i området XX i dag och i framtiden har bullernivåer som väl underskrider Naturvårdsverkets riktlinjer. Kommunen har under planarbetet försökt ta stor hänsyn till SUEZ intressen. Detaljplanens byggrätter är måttfulla, inga delningar av befintliga tomter föreslås och antalet tillkommande bostäder är begränsat med ca fyra villor i ett mindre stort läge.

DOMSKÄL

Syn

Enligt 3 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar ska domstolen hålla syn på stället om det behövs. Bedömningen av om syn behövs ska göras med hänsyn till målets beskaffenhet och den utredning som finns i målet (se prop. 2009/10:215 s. 204).

Mark- och miljödomstolen finner, med hänsyn till de frågor som är föremål för prövning och den utredning som finns i målet, att det inte behövs syn på stället. Begäran om syn ska därmed avslås.

Rättsliga utgångspunkter

Det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten (se 1 kap. 2 § plan- och bygglagen [2010:900], PBL). Det är alltså kommunen som, inom vida ramar, avgör hur bebyggelsemiljön ska utformas i kommunen. Den myndighet som prövar ett överklagande av ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan ska endast pröva om det överklagade beslutet strider mot någon rättsregel på det sätt som klaganden har angett eller som framgår av omständigheterna (se 13 kap. 17 § PBL). Om myndigheten vid prövningen finner att beslutet strider mot en rättsregel ska beslutet upphävas i sin helhet. Annars ska beslutet fastställas i sin helhet. Delvis upphävande eller ändringar av beslutet får endast göras om kommunen har medgett det eller om det är fråga om ändringar av ringa betydelse.

Domstolens prövning stannar i många fall vid en bedömning av om beslutet att anta en detaljplan ligger inom ramen för det handlingsutrymme som reglerna i PBL ger kommunen. Hänsyn ska tas till både allmänna och enskilda intressen (se 2 kap. 1 § PBL). Vid en avvägning mellan dessa intressen ska skälig hänsyn tas till bl.a. befintliga bebyggelse-, äganderätts- och fastighetsförhållanden som kan inverka på planens genomförande (se 4 kap. 36 § PBL). De avvägningar som kommunen har gjort mellan olika samhällsintressen blir, om kommunen har hållit sig inom sitt handlingsutrymme, inte föremål för överprövning (se MÖD 2014:12).

Vid planläggning ska bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet, bl.a. med hänsyn till boendes och övrigas hälsa och säkerhet samt möjligheterna att ordna trafik, vattenförsörjning, avlopp och annan samhällsservice (se 2 kap. 5 § PBL). Vidare ska bebyggelse utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till skydd mot uppkomst och spridning av brand och mot trafikolyckor och andra olyckshändelser, trafikförsörjning och behovet av en god trafikmiljö, samt möjligheter för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga att använda området (se 2 kap. 6 § PBL). Planläggning får inte ske så att den avsedda användningen enligt planen kan medföra en betydande olägenhet för omgivningen (se 2 kap. 9 § PBL).

Av 11 kap. 10 § PBL framgår att länsstyrelsen, efter att den har fått meddelande om att en kommun beslutat att anta en detaljplan, ska besluta om den ska överpröva beslutet att anta detaljplanen. En överprövning ska göras om beslutet inte är förenligt med de allmänna intressen som anges i bestämmelsen. Att länsstyrelsen bedömt planen som godtagbar i en fråga som länsstyrelsen som regional planmyndighet ska bevaka, innebär många gånger att det inte finns skäl för domstolen att frånga den bedömningen. Det finns dock inget som hindrar att domstolen gör en annan bedömning (se MÖD 2014:12 och MÖD 2016:13).

Mark- och miljödomstolens bedömning*Underlaget för kommunens beslut*

Mark- och miljödomstolen finner inledningsvis att den utredning som legat till grund för antagandebeslutet inte kan anses innefatta brister av sådan beskaffenhet att antagandebeslutet av denna anledning ska upphävas. Underlaget får enligt domstolen också anses tillräckligt för att bedöma om skälig hänsyn tagits till bolagets intresse av att bedriva och utveckla verksamheten vid avfallsanläggningen på fastigheterna YX i Nacka kommun och ZZ i Värmdö kommun. Vad bolaget anfört i denna del medför inte någon annan bedömning.

Ändring av detaljplanen

Som ovan konstaterats kan delvis upphävande eller ändring av kommunens antagandebeslut ske, i enlighet med 13 kap. 17 § andra stycket PBL, om kommunen har medgett det, eller om det är fråga om ändringar av ringa betydelse. Kommunen har angett att den överlämnat frågan till mark- och miljödomstolen huruvida domstolen kan ändra detaljplanen. Med hänsyn till att kommunen dels motsatt sig ändring av antagandebeslutet, dels angett skäl för varför S.M.s och P.T.s begäran inte efterkommit, anser mark- och miljödomstolen att det klart framgår att kommunen inte har medgett en ändring av beslutet.

Frågan är då om den ändring som begärts är av sådan ringa betydelse att domstolen även utan kommunens medgivande kan ändra planen på detta sätt. Av förarbetena framgår att ändringsmöjligheten ska användas med stor försiktighet. Möjligheten att ändra bör, utan kommunens medgivande därtill, vara begränsad till sådana justeringar som snarast innebär att det är rena förbiseenden, tankefel, skrivfel eller liknande som rättas (prop. 1985/86:1 s. 827). Att förlägga det nuvarande naturområdet på Rorkultstigen till lokalgata utgör inte en sådan ändring som kan anses vara av ringa betydelse. Det finns därmed inte förutsättningar för domstolen att ändra detaljplanen på nämnda sätt och S.M.s och P.T.s begäran i denna del ska därför avslås.

Bolagets intresse av att bedriva verksamhet vid återvinningsanläggningen

För att en detaljplan ska anses inkräkta på bolagets tillståndsgivna intresse av att bedriva verksamheten och därmed utgöra en olämplig lokalisering, krävs att planen efter det tänkta genomförandet på ett oskäligt sätt kan förväntas påverka bolagets möjlighet att bedriva verksamhet enligt nu gällande tillstånd (jfr MÖD 2013:48).

Den aktuella detaljplanen syftar till att underlätta omvandlingen till permanentboende och utbyggnad av kommunalt vatten- och spillvatten. Av utredningen framgår att majoriteten av bostadsbebyggelsen som omfattas av planområden redan finns på området. Utöver viss ny bostadsbebyggelse vid Moses backe, innebär den antagna planen inte någon ändrad användning av marken inom det område som är aktuellt. De två byggnadsplaner som i dagsläget gäller som detaljplan för större delen av planområdet anger att området, i motsvarande utsträckning som i den nu aktuella detaljplanen, ska användas för bostadsändamål. Kommunens utredning visar vidare att den nya bostadsbebyggelsen vid Moses backe endast har en marginell betydelse för bolagets verksamhet i förhållande till redan befintlig bebyggelse.

Mot bakgrund av ovan nämnda omständigheter finns det, enligt mark- och miljödomstolens mening, inte risk för att detaljplanen kan komma att utöka bebyggelsen i området på sådant sätt att det på ett oskäligt sätt kan skada bolagets intresse av att fortsätta bedriva och utveckla sin verksamhet. Detaljplanen kan därför inte anses utgöra olämplig lokalisering på den grunden. Att planen möjliggör för att fritidsbebyggelse kan komma att ersättas av permanentbostäder föranleder ingen annan bedömning. Inte heller vad bolaget anfört i övrigt föranleder någon annan bedömning.

Planens lämplighet med hänsyn till de boendes och övrigas hälsa

Det är i första hand länsstyrelsen som har att pröva om den föreslagna bebyggelsen kan anses bli olämplig med hänsyn till de boendes och övrigas hälsa genom att överpröva kommunens antagandebeslut i enlighet med 11 kap. 10 § PBL.

Länsstyrelsen har beslutat att inte överpröva antagandebeslutet. Domstolen finner inte skäl att frångå länsstyrelsens bedömning i denna del. Vad som tillförts målet i tiden efter länsstyrelsens beslut föranleder inte domstolen att göra någon annan

bedömning av frågan om bebyggelsen blir olämplig med hänsyn till de boendes och övrigas hälsa.

Tillgänglighet

Av 2 kap. 6 § 1 stycket 7 PBL framgår att bebyggelse och byggnadsverk vid planläggning ska utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till möjligheter för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga att använda området. Bestämmelsen utgör en sammanfattning av de krav i dessa avseenden som enligt olika bestämmelser ställs på byggnader och tomter samt på allmänna platser enligt 8 kap. PBL. De nu nämnda bestämmelserna är allmänt hållna och ger de tillämplande myndigheterna ett förhållandevis stort handlingsutrymme (jfr RÅ 2002 not. 114). Vid tillämpningen av bestämmelserna får beaktas om det kan anses rimligt att uppfylla kraven med hänsyn till bl.a. terrängförhållandena på platsen (jfr 8 kap. 6 § och 9 § 1 stycket 5).

Domstolen bedömer att kommunen har hållit sig inom det handlingsutrymme som kommunen har enligt PBL. Domstolen konstaterar härvid att aktuell del av planområdet redan i den befintliga detaljplanen är planlagd som parkmark. Den nuvarande detaljplanen har alltså inte ändrat något förhållande som påverkar tillgängligheten till fastigheten. Vad klagandena anfört i denna del utgör därför inte skäl att upphäva kommunens antagandebeslut.

Sammanfattning

Mark- och miljödomstolen bedömer att kommunen har handlagt aktuellt planärende på ett formellt riktigt sätt och hållit sig inom det handlingsutrymme som kommunen har vid detaljplaneläggning. Domstolen anser att det som klagandena har anfört, vid en avvägning mellan klagandenas enskilda intressen och de intressen som planen syftar till att tillgodose, inte utgör tillräckliga skäl för att upphäva antagandebeslutet. Det har inte heller i övrigt framkommit något som utgör skäl att upphäva beslutet. Ett genomförande av detaljplanen kan vidare inte anses medföra sådana olägenheter för klagandena att beslutet om detaljplanen ska upphävas. Överklagandena ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 8 juni 2018.

Sofia Hammare

Maria Bergqvist

I domstolens avgörande har deltagit tingsfiskalen Sofia Hammare, ordförande, och tekniska rådet Maria Bergqvist. Föredragande har varit beredningsjuristen Erik Stavefeldt.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL SOM HAR ÖVERKLAGATS TILL MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för domen samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.